

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Екології, географії та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 10 - «Державний кордон і прикордоння»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 101 «Екологія»

освітня програма "Прикордонний екологічний контроль"

освітній ступінь бакалавр

факультет психолого-природничий

Рівне - 2021-2022 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни ВК 10 "Державний кордон і прикордоння" для здобувачів освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 10 "Природничі науки", за освітньо-професійними програмами "Прикордонний екологічний контроль". РДГУ, 2021. 16 с.

Мова навчання: українська.

Розробник:

Сачук Р.М., доктор ветеринарних наук, старший дослідник, професор кафедри екології, географії та туризму.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, географії та туризму.

Протокол від "31" серпня 2021 року № 10

Завідувач кафедри екології
географії та туризму

 проф. Лико Д.В.

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від "01" вересня 2021 року № 5

Голова навчально-методичної комісії

(підпис)

(Сяська І.О.)
(прізвище та ініціали)

Сачук Р.М., 2021 рік

© РДГУ, 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>4,0</u>	Галузь знань <i>10 "Природничі науки"</i>	Дисципліна професійної підготовки	
Модулів - 2	Спеціальність <u>101 «Екологія»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 3			3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - <u>90</u>			5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u>2,5</u> самостійної роботи студента - <u>5</u>	Освітній рівень: перший (бакалаврський) рівень	Лекції	
			6 год.
		Практичні, семінарські	
			6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
			78 год
Індивідуальні завдання 16 год.			
Вид контролю: залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання — 40/60%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Державний кордон і прикордоння» – надання студентам знань про найважливіші проблеми організації в галузі прикордонної служби – формування державного кордону та його охорони, ознайомлення їх з історією цього процесу та з різними підходами та концепціями. Засвоєння цих знань сприятиме формуванню у студентів державницької позиції, патріотизму, громадянської відповідальності та світогляду, орієнтованого на загальнолюдські гуманістичні цінності.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування у студентів розуміння історично-правового минулого українського народу та його подвижницької праці й боротьби за цілісність та незалежність етнічної території, сучасного стану, проблем і відносин у прикордонній сфері;

- розкриття сучасних підходів до складних проблем в історії та праві українського народу, що не мали адекватного висвітлення до недавнього часу або були об'єктами ідеологічних перекручень;

- сприяння формуванню у студентів почуття патріотизму, етнонаціональної самосвідомості та інтересу до культури і традицій прикордонного відомства й українського народу;

- формувати у студентів гуманістичний світогляд, національну свідомість, збагачувати патріотичні почуття, утверджувати моральні людські цінності добра, совісті, честі;

- підвищувати загальний культурний та інтелектуальний рівень студентів;

- сприяти самовихованню студентів, допомогти їм усвідомити своє місце в житті та суспільстві.

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

знати:

- історію української державності, основні етапи боротьби за національну незалежність;

- історію розбудови державного кордону;

- історію створення та розвитку прикордонних структур на українських теренах;

- місце та роль Державної прикордонної служби в системі національної безпеки України;

уміти:

- оперувати основними поняттями та категоріями екології та суспільних наук;

- застосовувати екологічні знання для аналізу процесів і явищ життя суспільства;

- використовувати екологічні знання у практичній діяльності;

- орієнтуватися в процесах формування та розвитку таких державних інститутів, як державний кордон та прикордонна варта;

– застосовувати правові та історичні знання при аналізі проблем прикордоння та питань пов'язаних з порушенням державного кордону, зіставляти різні точки зору, обґрунтовувати свою думку;

– працювати з навчальною та історичною літературою, джерелами;

– готувати виступи, доповіді, повідомлення, інформації, проводити диспути на суспільно-політичні та інші теми;

ознайомитись з:

– теоріями та концепціями різних історичних шкіл та напрямків щодо проблем розвитку української державності; державних інститутів: державний кордон та прикордонна варта;

– формуванням її державних кордонів, створення прикордонних структур;

– теорією, історією та проблемами розвитку державного кордону України;

– теорією, історією та проблемами розвитку прикордонної варти українських земель та держав.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Державний кордон і прикордоння», студент повинен володіти наступними **компетентностями:**

загальними:

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

фаховими:

ФК 14. Здатність встановлювати порядок переміщення товарів через митний кордон України та здійснювати їх екологічний контроль у пунктах пропуску.

ФК 15. Знання правових засад прикордонного екологічного контролю, екологічного правового забезпечення екологічної безпеки, юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

3. Очікувані результати навчання

Формулювання результатів навчання для обов'язкових дисциплін має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання) та деталізувати їх.

Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їхньої сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

Нормативний зміст за стандартом вищої освіти України підготовки бакалавра передбачає наступні **програмні результати навчання:**

ПРН 14. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.

ПРН 24. Використовувати методи та засоби контролю об'єктів довкілля, що перетинають державні кордони України..

ПРН 25. Знати зміст основних законодавчих та нормативних документів для здійснення прикордонного екологічного контролю.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні засади Державної прикордонної служби України.

Змістовий модуль 1. Основні функції та принципи діяльності Державної прикордонної служби України.

Тема 1. Поняття і сутність державного кордону та прикордонних структур.

Державний кордон: сутність, види. Історія становлення та розвитку державних кордонів. Права.

Тема 2. Державний кордон як один з базових інститутів держави.

Принцип непорушності державних кордонів. Порядок визначення та встановлення державних кордонів.

Змістовий модуль 2. Умови та фактори, що впливають на стан безпеки державного кордону України.

Тема 3. Охорона кордонів держави, як один з основних чинників її розвитку.

Значення охорони територій і кордонів держави для її становлення та розвитку. Основні аспекти діяльності прикордонних структур.

Тема 4. Державна прикордонна служби України в умовах сьогодення.

Правові основи діяльності ДПСУ. Інтегроване управління кордонами. Завдання та результати службово-бойової діяльності ДПСУ. Роль Національної академії ДПСУ ім. Богдана Хмельницького в формуванні кадрового потенціалу прикордонного відомства та створенні сучасної прикордонної науки.

Модуль 2. Загальнотеоретична характеристика правових і історичних відносин у сфері прикордонної безпеки України.

Змістовий модуль 3. Правові та історичні відносини у сфері прикордонної безпеки України.

Тема 5. Необхідність охорони державних кордонів.

Сутність, необхідність та значимість прикордонної варти. Основні принципи діяльності прикордонників.

Тема 6. Зародження прикордонної варти на землях України.

Зародження інституту прикордонної варти. Перші праукраїнські квазідержави та організація охорони їхніх територій.

Тема 7. Кордони та прикордонні структури незалежної держави Україна.

Незалежна Україна та її державний кордон. Проголошення незалежності та формування державного кордону. Сучасний стан державного кордону України.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього год.	у тому числі					усього год.	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с. р.		л	п	лаб.	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Загальні засади Державної прикордонної служби України.												
Змістовий модуль 1. Основні функції та принципи діяльності Державної прикордонної служби України.												
Тема 1. Поняття і сутність державного кордону та прикордонних структур..							15	2	2			11
Тема 2. Державний кордон як один з базових інститутів держави							11					11
Разом за змістовим модулем 1							26	2	2			22
Змістовий модуль 2. Умови та фактори, що впливають на стан безпеки державного кордону України												
Тема 3. Охорона кордонів держави, як один з основних чинників її розвитку							11					11
Тема 4. Державна прикордонна служби України в умовах сьогодення							15	2	2			11
Разом за змістовим модулем 2							26	2	2			22
Модуль 2. Загальнотеоретична характеристика правових і історичних відносин у сфері прикордонної безпеки України												
Змістовий модуль 3. Правові та історичні відносини у сфері прикордонної безпеки України.												
Тема 5. Необхідність охорони державних кордонів.							13	2				11
Тема 6. Зародження прикордонної варті на землях України							11					11

Тема 7. Кордони та прикордонні структури незалежної держави Україна.							14		2			12
Разом за змістовим модулем 3							38	2	2			34
Усього годин							90	6	6			78

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Впровадження нових форм і методів охорони кордону.	2
2.	Зарубіжний досвід правової регламентації та реалізації правових відносин у охороні кордону.	2
3.	Прикордонна авіація та кінологічна служба	2
4.	Охорона морських та річкових ділянок кордону	
5.	Особливості роботи службово-бойової діяльності ДПСУ.	
6.	Інтегроване управління кордонами	
Разом		6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття та юридична природа державної території.	12
2.	Принцип територіальної цілісності та недоторканності держав.	12
3.	Міжнародно-правові підстави і способи зміни державної території.	12
4.	Міжнародно-правові засоби вирішення проблем державних кордонів.	12
5.	Міжнародно-правові засоби мирного вирішення прикордонних суперечок.	15
6.	Спроби злуки етнічних територій та організації їхньої прикордонної охорони у 1917-1920 роках	15
Всього		78

8. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання – форма організації навчального процесу, яка має на меті поглибити, узагальнити та закріпити знання, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосувати ці знання при вирішенні практичних задач.

Результати виконання аудиторної індивідуальної роботи повинні бути підкріплені виконанням контрольної роботи.

Перелік завдань АІР

1. Державний кордон: сутність, види, законодавчий статус

2. Основні параметри Державного кордону України
3. Сухопутний кордон
4. Морські кордони
5. Спірні ділянки кордону
6. Морські ділянки кордону: острів Тузла
7. Морські ділянки кордону: Керченська протока
8. Морські ділянки кордону: Азовське море
9. Морські ділянки кордону: Острів Зміїний
10. Конфлікт з Росією
11. Пункти пропуску через державний кордон
12. Протокол огляду або затримання невійськового судна
13. Участь державних органів, громадських об'єднань і громадян України в охороні державного кордону України
14. Обов'язки державних органів, громадських об'єднань, посадових осіб, громадян, пов'язані з забезпеченням охорони державного кордону України
15. Відповідальність за порушення законодавства про державний кордон України

9. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Державний кордон і прикордоння» використовуються наступні методи навчання:

МН1 – словесний метод (лекція, співбесіда, дискусія тощо);

МН2 – практичний метод (практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань).

10. Методи оцінювання

При проведенні контрольних заходів з дисципліни «Державний кордон і прикордоння» використовуються такі форми контролю якості засвоєння навчального матеріалу:

МО2 – усне або письмове опитування;

МО4 – тестування;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО9 – захист практичних робіт.

МО10 – залік.

11. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання студентів є:

- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- екзамен в усній формі.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	

			виправляє допущені помилки, кількість яких незначна			
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливіс-	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні	Низький (рецептивно-продуктив-	Незадовільно	не зараховано

		тю повторно-го складання семестрового контролю	окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	ний)		
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий іспит	Сума	
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			ІНДЗ	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			
4	6	4	6	4	8	8	10		
Модульний контроль – 5				Модульний контроль – 5					

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів

Критерії за видами діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
T1	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T2	Робота на лекційних заняттях	2	6
	Фронтальне / індивідуальне опитування	2	
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T3	Участь в обговоренні під час практичних занять	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T4	Виконання завдань самостійної роботи	2	4
	Поточне тестування	1	
	Робота на лекційних заняттях	1	
T5	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
Модульний контроль (контрольна робота)		5	5
T6	Участь в обговоренні під час практичних занять	1	4
	Поточне тестування	2	
	Робота на лекційних заняттях	1	

Т7	Індивідуальне опитування	4	8
	Виконання завдань самостійної роботи	4	
Т8	Участь в обговоренні під час практичних занять	4	8
	Виконання завдань самостійної роботи	4	
Модульний контроль (контрольна робота)		5	5
ІНДЗ		8	8
Підсумковий іспит		40	40
Разом		100	

14. Методичне забезпечення

1. Кафедральне положення про рейтингову систему оцінювань знань № 48-075.
2. Робоча програма з дисципліни «Державний кордон і прикордоння».
3. Конспект лекцій.
4. Методичні рекомендації до практичних робіт.

15. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Встановлення Державного кордону України?
2. Позначення Державного кордону України?
3. Що належить до внутрішніх води України?
4. Взаємовідносини з суміжними державами у прикордонних питаннях?
5. Визначення режиму державного кордону України.
6. Перетинання державного кордону України.
7. Виліт і посадка повітряних суден.
8. Контроль при перетинанні державного кордону України.
9. Пропуск осіб, транспортних засобів, вантажів через державний кордон України.
10. Мирний прохід через територіальне море України.
11. Порядок заходження іноземних невійськових суден та військових кораблів у внутрішні води і порти України.
12. Обов'язок іноземних невійськових суден і військових кораблів додержувати у водах України навігаційних та інших правил.
13. Заборона промислової, дослідної та пошукової діяльності іноземних невійськових суден і військових кораблів у водах України.
14. Заборона плавання і перебування невійськових суден і військових кораблів в окремих районах вод України.
15. Порядок здійснення господарської діяльності на державному кордоні України.
16. Тимчасове припинення сполучення через державний кордон України у разі загрози поширення інфекційних хвороб. Карантин.
17. Прикордонні представники України.
18. Прикордонна смуга та контрольовані прикордонні райони.
19. Прикордонний режим.
20. В'їзд у прикордонну смугу. Проведення робіт.
21. Особливості прикордонного режиму в частині внутрішніх вод України.
22. Режим у пунктах пропуску через державний кордон України.

23. Охорона державного кордону України Державною прикордонною службою України і Збройними Силами України.
24. Взаємодія в охороні державного кордону.

16. Рекомендована література

1. Кабачинський М.І. Історія кордонів України: навчальний посібник. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2008. 344 с.
2. Кабачинський М.І. Історія охорони кордонів України: Монографія. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2005. 355 с.
3. Кабачинський М.І., Бунєєв Т.В., Блощинський І.Г., Сінкевич С.В. Політичні аспекти формування та охорони державного кордону: навчальний посібник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2015. 400 с.
4. Кабачинський М.І. На варті рубежів Батьківщини: Прикордонні війська України в 1991-2003 роках. Монографія. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2006. 564 с.
5. Бойко О.Д. Історія України: підручник. 7-е видання, стереотипне. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 720 с.

Допоміжна література

1. Кабачинський М.І. Історія кордонів та прикордонних військ України. Монографія. Хмельницький. Вид-во Хмельницької міської друкарні, 2000. – 216 с.
2. Прикордонні війська України: історія і сучасність: навчальний посібник. Видання друге, оновлене й доповнене. Хмельницький: Вид-во НАПВУ, 2001. 380 с.
3. Литвин М. М. Інтегроване управління кордонами: підручник. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2012. 416 с.
4. Лановик Б.Д. Лазарович М.В. Історія України. Київ, 2001. 380 с.
5. Григоренко О.П. Історія України. Хмельницький, 2007. 387 с.
6. Ратич Б.Я., Макогончук Н.В., Гевко О.І. Короткий курс історії України: навчальний посібник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ імені Б. Хмельницького, 2016. 428 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.kiev.ua> - Верховна Рада України
2. <http://www.guds.gov.ua> – Національне агентство з питань державної служби
3. <http://www.naiou.kiev.ua> – Національна академія внутрішніх справ
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
5. <http://www.nau.kiev.ua> – Нормативні акти України

